

Isabel Allende: Sydämeni Inés | Maailmankirjat

Otava, 2006 suom. Sulamit Hirvonen

Jani Vanhala:

Sydämeni Inés on pohjimmiltaan valloittava kirja. Se tarjoaa mielikuvitukselle avarat puitteet lentää. Andien surumielinen jylhyys, trooppisten viidakoiden paahteiset aromit ja autionaisten kangastukset väreilevät lukijan edessä kiehtovina kuin Allenden lähes tuhannella tavalla kuvailema "intohimoisen rakastelun odotus".

Uuden maailman valloituksen kuohut luovat Allenden tarinalle lähes rajoittamattoman vapauden romanttiset kulissit. Ikävä kyllä Allenden taito persoonien kuvaajana ei vedä vertoja hänen kyvyllään välittää tunnelmia. Inés Suarez, naispuolinen konquistadori, on varmasti tietyn lukijasegmentin, omasta mielestään ns. vahvojen naisten, rakastama tyyppi. Kaikkien muiden on kuitenkin vaikeaa estää mieleen nousevia kuvia Niskavuoren mälkättävistä emännistä ja nykypäivän Nina Mikkosista. Asia ei ole varmastikaan ongelma Allendelle, mutta se on ongelma kirjallisuudelle.

"Naisen unohdettu näkökulma", kuten feministit asian ilmaisevat, on mielestäni ilmiönä kiehtova mahdollisuus, jota ei kannattaisi takoa poliittiseksi lyömäaseeksi. Sellaisena se on suurin piirtein yhtä kiinnostava asia kuin ohjelmallinen sosialistinen realismi iloisesti viljaa niittävine työläisineen.

Suurten sotien ja taiteen kaanonin taustalla lepää kokonainen hiljaisen tiedon maailma, joka ei ole kielen alla virtaavana tallentunut virallisiin kronikoihin, mutta jonka voi tuntea kulttuurin luonteessa ja sen pienissä yksityiskohdissa. Kuten Allende Inéksen suulla sanoo, yhteiskunnat ovat pitkälti naisten rakentamia; miesten aikahan on mennyt etupäässä sotimiseen ja urotöihin.

Allenden tapa toisintaa jo klassiseksi käyneen sisukkaan matriarkan tyyppiä yksilotteistaa koko Inés Suarezin kohtaaman ilmiökentän. Inéksen arvohierarkian huipulla on selvästikin halu olla jonkun mahtavan miehen rakastama, ja periaatteessa kaikki hänen toimensa tähtää joko tällaisen rakkauden saavuttamiseen, ylläpitämiseen, tai menetyksen suremiseen.

On varmaankin totta, että 1600-luvun Etelä-Amerikassa naisen on täytynyt suunnitella toimensa vahvasti suhteessa realiteetteihin, jotka mahdollistavat asioiden hoidon. Allenden kerronnan ongelma on siinä, että keskittyessään Inéksen elinjäämiskamppailun kuvailuun hän sivuuttaa täysin sankarittarensa muut ulottuvuudet.

Inés on täysin "tämänpuoleinen" tyyppi. Hänen luonteenpiirteensä muistuttavat suuresti eläinten viettejä. Toisin sanoen Inéksellä ei ole omaa tahtoa tai kaipuuta johonkin suurempaan, vaan hän kokee ainoastaan tunteita, joita naiset yleensä kuvataan kokemaan, ja taistelee vain asioiden puolesta, joiden puolesta naiset totunnaisesti kuvataan taistelemaan.

Tällaisen kuvaamisen konvention käyttö tuo varmasti Allenden tilille rahaa, mutta kaltaiseni ei-fanin silmissä se ilmenee vain älyllisenä ja ilmaisullisena laiskuutena.

Allendelta odottaisi enemmän. Siksi myös pettymys on ehkä odotettua suurempi. Jos Allende kuitenkin elää 70-vuotiaaksi ja äityy vanhoilla päivillään kirjoittamaan laajan historiallisen romaanin naisten kohtaloista Chilen sotilasvallankaappauksessa 1973, onhan hänellä siitä omakohtaista kokemusta, hänet uskaltaisi varmasti nostaa yhdeksi ehdokkaaksi Nobelin kirjallisuuspalkintoa ajatellen. Jos Allende lukee tämän ehdotuksen, mahdollisen osuuden tulevista voitoista voi osoittaa Jani Vanhalan pikaista jälkiaborttia ajavan yhdistyksen tilille.